

В результате анализа проблемы было обнаружено значимость вклада высших учебных заведений и других научных учреждений Украины, которые осуществляли научную деятельность в области специального образования в развитие ее теории и практики.

Ключевые слова: специальное образование, научная деятельность, научные учреждения.

Zhanna Kovalchuk. Significance of scientific activities of Ukrainian higher education and scientific institutions in the second half of the 20th century. *Objective assessment, creative reflection and thorough study of the scientific achievements of the past effectively contribute to the reform of modern native special education.*

The purpose of the article is to analyze the main directions of development of the theoretical foundations of special education and speech therapies in particular in Ukraine in the second half of the twentieth century.

The emphasis is placed on the need for a critical analysis of the historical and pedagogical conditions of the development of speech therapy as a science in Ukraine as a definite experience for creative reflection in the course of modern modernization of special education in the current socio-economic, socio-political and cultural situation.

The following research methods were used to solve the problems: theoretical - analysis and synthesis of the worked out pedagogical, historical literature and archival sources on the problem under investigation

As a result of the analysis of the problem, the significance of the contribution of institutions of higher education to other scientific institutions of Ukraine, which carried out scientific activity in the field of special education in the development of its theory and practice, was identified.

Key words: special education, scientific activity, scientific institutions.

Стаття надійшла до редколегії 10.03.2019 р.

УДК 364.4-3/-7(477-72)

ФОРМИ СПІВРОБІТНИЦТВА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Олена Незбрицька,

*аспірант кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна, nezbrytska@ukr.net*

DOI: <https://doi.org/10.29038/2415-8143-2019-01-94-101>

***Мета дослідження.** Територіальні громади в світі вже давно визнані одним із найефективніших методів вирішення проблем сталого розвитку на місцях. Досвід багатьох країн світу вказує на те, що органи місцевого самоврядування не об'єднані в територіальні громади не є абсолютно самодостатніми в аспекті ресурсного забезпечення. Стаття присвячена вивченню теоретичних концепцій здійснення співробітництва територіальними громадами. **Методи дослідження.** Представлено аналіз існуючих класифікацій форм співробітництва, визначено спільні та відмінні риси. Представлено аналіз співробітництва територіальних громад України. **Результат.** Наголошено на актуальності подальшого розвитку співробітництва на рівні територіальних громад та окреслено перспективні напрями дослідження в середньостроковій перспективі.*

***Ключові слова:** територіальна громада, співробітництво, договірні відносини, реєстр, форми співробітництва, об'єднання територіальних громад.*

Вступ (постановка проблеми). Зважаючи на активне продовження реформації інституту місцевого самоврядування та впевнений рух України в європейському напрямку, співробітництво територіальних громад як нова форма політики місцевого та регіонального розвитку значно підвищує свій потенціал. Територіальні громади в світі вже давно визнані одним із найефективніших методів вирішення проблем сталого розвитку на місцях. Досвід багатьох країн світу вказує на те, що органи місцевого самоврядування не об'єднані в територіальні громади не є абсолютно самодостатніми в аспекті ресурсного забезпечення. У зв'язку з цим територіальні громади та їх співробітництво можна трактувати як інноваційну форму діяльності багатьох громад та нейтралізації наслідків нераціонального розподілу функцій та ресурсів між різними рівнями публічної влади, недосконалої

організації територіальної влади тощо. Таким чином, дослідження форм співробітництва територіальних громад є надзвичайно актуальним.

Аналіз останніх досліджень та невирішені частини загальної проблеми.

Враховуючи на постійне поглиблення соціально-економічних проблем, підвищення циклічності економічних криз, обмеженість фінансових ресурсів державного сектора необхідність підвищення ефективності співробітництва територіальних громад як одного з найбільш ефективних методів вирішення проблем розвитку інфраструктури та стимулювання регіонального розвитку не викликає жодних сумнівів. Усі вищевказані твердження обумовлюють актуальність дослідження та його необхідність з огляду на потребу популяризації співробітництва територіальних громад.

Питанням практичних та теоретичних аспектів співробітництва територіальних громад присвячено праці багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Зокрема: Т. Г. Барабаш [1], М. Дзюпин [2], А. Й. Дорош [3], В. А. Устименко та І. В. Заблудська [4], Є. В. Сергієнко [8], З. О. Сірник [9], П. Садовенко, В. І. Серєда, Л. Ц. Масловська [11] та багато інших.

Метою статті є окреслення теоретичних основ дослідження сутності форм співробітництва територіальних громад та визначення найбільш популярних умов сьогодення.

Методи дослідження. У ході роботи представлено аналіз існуючих класифікацій форм співробітництва, визначено спільні та відмінні риси. Визначивши сутність співробітництва та його основні характеристики, важливо визначити в яких формах існує даний вид співпраці та яка з форм є найбільш популярною в сучасних умовах. Також представлено аналіз співробітництва територіальних громад України. Територіальне співробітництво є одним із ефективних методів вирішення спільних територіальних проблем. В Україні окрім форм співробітництва законодавчо визначено порядок співпраці та формування договірних відносин, включно з внесенням відповідних договорів до єдиного державного реєстру.

Виклад основного матеріалу. Питання територіального співробітництва набуває все більшої популярності зважаючи на поглиблення соціально-економічних проблем та обмеженість фінансових ресурсів державного сектора. Про важливість розвитку територіальних громад свідчить і значна кількість наукових напрацювань, а також програм розвитку прийнятими органами управління та реалізованих на даний час. Не зважаючи на такі значні напрацювання та отримані результати, все ще актуальним залишається питання які в яких формах найчастіше взаємодіють територіальні громади та які з форм співробітництва є найбільш ефективними.

Насамперед доцільно визначити, що ж таке співробітництво територіальних громад. В Законі України про «Про співробітництво територіальних громад» співробітництво визначено як відносини між двома або більше територіальними громадами, що здійснюються на договірних засадах у визначених цим Законом формах з метою забезпечення соціально-економічного, культурного розвитку територій, підвищення якості надання послуг населенню на основі спільних інтересів та цілей, ефективного виконання органами місцевого самоврядування визначених законом повноважень [5]. На наш погляд, дане тлумачення є більш ніж повне, оскільки в ньому зазначено і про цілі співробітництва, форми та основне призначення.

Територіальне співробітництво є одним із ефективних методів вирішення спільних територіальних проблем. В даному аспекті Т. Барабаш зазначає, що співробітництво територіальних громад є перспективним напрямом діяльності малих громадських об'єднань і може використовуватися для розв'язання багатьох проблем їх життєдіяльності, а також покращання якості послуг, що досягається завдяки масштабності заходу. Адже якщо більшість громадян користується певними видами послуг або вони є масштабнішими, тим меншими будуть виробничі витрати, пов'язані з їх наданням. Такий вид співробітництва виконує і управлінську функцію, що дає можливість встановлювати і підтримувати

взаємовигідні відносини між територіальними громадами та є окремою сферою їх господарської діяльності, яка забезпечує зростання економічних показників [1].

Найбільшим ефективним співробітництво територіальних громад стає в умовах обмежених фінансових ресурсів. Зокрема, коли територіальні одиниці з визначеним комплексом проблем, для прикладу житлово-комунального господарства, об'єднують фінансові ресурси задля їх вирішення. Світовий досвід показує, що за умов обмежених фінансових ресурсів важливим підходом є розвиток, орієнтований на громаду, оскільки він зменшує навантаження на урядові установи за рахунок оптимізації використання місцевих фінансів; разом із тим такі кроки можуть покращити життя великої кількості бідних людей. Саме в межах такого підходу та з метою реалізації євроінтеграційного курсу з розвитку місцевої та регіональної демократії в Україні 2015 р. було започатковано впровадження фіскальної децентралізації [4]. В даному аспекті, визначивши сутність співробітництва та його основні характеристики, важливо визначити в яких формах існує даний вид співпраці та яка з форм є найбільш популярною в сучасних умовах.

Частина 1 статті 4 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» визначає п'ять форм, в рамках яких може розвиватись таке співробітництво, а саме [5]:

1. Делегування одному із суб'єктів співробітництва іншими суб'єктами співробітництва виконання одного чи кількох завдань з передачею йому відповідних ресурсів.

2. Реалізація спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів.

3. Спільне фінансування (утримання) суб'єктами співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності – інфраструктурних об'єктів.

4. Утворення суб'єктами співробітництва спільних комунальних підприємств, установ та організацій – спільних інфраструктурних об'єктів.

5. Утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень.

Отже, законодавчо встановлено, що територіальні громади можуть використовувати 5 основних форм: делегування, спільний проект, спільне утримання, спільне утворення, спільний орган управління.

Вітчизняні науковці А.П.Садовенко, В.І.Середа, Л.Ц.Масловська також визначили 5 основних форм співпраці муніципалітетів [7, с. 193]:

1) спільне надання послуг – угода про створення спільного органу та надання певного виду послуг (наприклад, водопостачальна компанія);

2) спільне фінансування інвестицій;

3) обмін досвідом, наприклад, технічна та інформаційна підтримка за участю ПРООН в Україні;

4) створення нових рівнів влади, формування надмуніципальних органів і передання їм частини повноважень;

5) поєднання форм.

Представлена науковцями класифікація форм має подібні риси з класифікацією в Законі України, однак, на наш погляд, є більш адаптованою і зрозумілою. Цікавим є підхід В. В. Демчишен та В. В. Толкованова. Науковці пояснюють взаємодію територіальних громад не через форми, а механізми взаємодії, які представлено в таблиці 1. Аналізуючи механізми співпраці простежується певна подібність до вищенаведених форм взаємодії.

Механізми взаємодії суб'єктів місцевого самоврядування

№ з/п	Механізм	Тлумачення
1	організаційно-інституційний	створення регіональних і всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування, які представляють спільні інтереси територіальних громад первинного рівня (асоціації, конгреси місцевих і регіональних рад, сільських, селищних, міських голів, інші форми добровільного об'єднання органів і посадових осіб місцевого самоврядування тощо)
2	Інвестиційний	спільне фінансування проектів і програм місцевого розвитку в межах міжбюджетних трансфертів, а також на засадах залучення грантів на підтримку ініціатив з місцевого розвитку
3	фінансовий	акумулявання коштів для реалізації спільних проектів в районних бюджетах місцевого самоврядування згідно з положеннями статті 66 Бюджетного кодексу України
4	організаційно-інформаційний	обмін позитивним досвідом (зокрема, через створення веб-порталів і інтернет-форумів місцевого самоврядування, інформаційних центрів тощо)
5	координаційний	узгодження діяльності органів місцевого самоврядування громад щодо вирішення спільних проблем місцевого розвитку
6	організаційно-економічний	утворення підприємств комунальної власності для вирішення спільних проблем, наприклад, утилізації сміття, промислових, будівельних, інших відходів; створення акціонерних товариств, засновниками яких від імені територіальної громади виступають органи місцевого самоврядування, а прибуток розподіляється відповідно до внеску кожного учасника
7	організаційно-кадровий	створення регіональних центрів інформації та навчання із залученням волонтерів – спеціалістів з місцевого розвитку та стратегічного планування з метою підготовки активістів громад, забезпечення правової просвіти; інші інструменти соціальної мобілізації

Джерело: систематизовано автором за [11]

Відповідно до вищезгаданого Закону України, будь-яке співробітництво територіальних громад повинно відбуватись на договірній основі. На офіційному сайті Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України у відкритому доступі міститься реєстр договорів про співробітництво територіальних громад, який станом на 1 січня 2019 р. налічує 354 договори. Даний реєстр містить основні відомості про форму співпраці, найменування суб'єктів співробітництва, а також строк дії договору. Аналізуючи дані таблиці 2 варто зазначити, що найбільша кількість угод стосується реалізації спільних проектів. Зауважимо, що недоліком представленого на сайті Міністерства реєстрі є відсутність інформації про мету проекту та очікувані результати для більш ґрунтовного дослідження та визначення перспективних напрямків співпраці для територіальних громад, не обмежуючись набором регіональних проблем.

Кількість угод за різними формами співпраці територіальних громад, станом на 01.07.2018 р.

Форма ММС відповідно до статті 4 Закону України “Про співробітництво територіальних громад”	Кількість угод ММС
Делегування одному із суб’єктів співробітництва іншими суб’єктами співробітництва виконання одного чи кількох завдань з передачею йому відповідних ресурсів	20
Реалізація спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб’єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів	157
Спільне фінансування (утримання) суб’єктами співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності – інфраструктурних об’єктів	17
Утворення суб’єктами співробітництва спільних комунальних підприємств, установ та організацій – спільних інфраструктурних об’єктів	7
Утворення суб’єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень	11

Джерело: структуровано автором за [6; 11]

У регіональному аспекті, найбільш продуктивними в рамках територіальної взаємодії є Полтавська область (35 % від усіх зареєстрованих договорів взаємодії), Івано-Франківська – 14 %, Волинська – 11 %, Чернігівська – 9 % (рис. 1). Зважаючи на регіональний розподіл стосовно співробітництва, можна зробити певні висновки, зокрема вважаємо, що все таки спонукаючим фактором до співробітництва на договірних умовах є обмеження фінансових ресурсів та недостатній обсяг залучених капітальних інвестицій. Аналіз вже існуючих договорів щодо співробітництва також виявив недоліки управління житлово-комунальним господарством на державному рівні, адже більша частина зареєстрованих проектів спрямована на подолання здавалось би елементарних проблем (заміна старих інфраструктурних об’єктів, ремонт будинків, будівництво доріг, тощо). Отже, основною передумовою співробітництва є саме соціальна взаємодія.

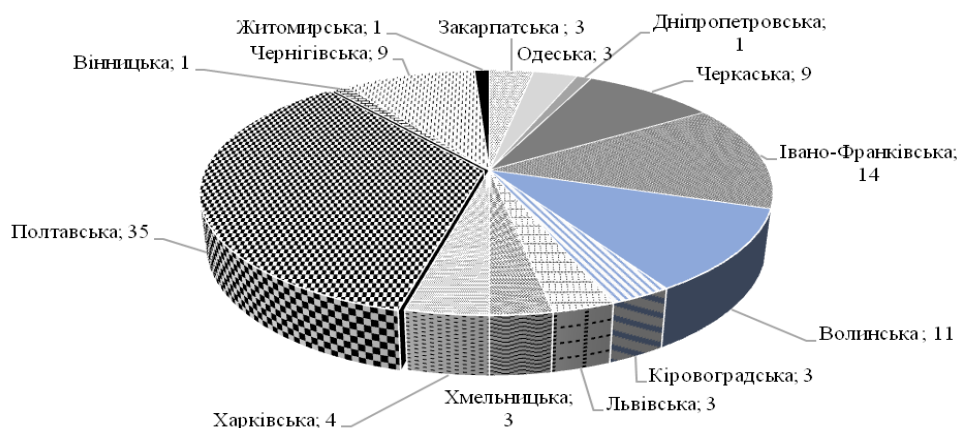

Рис. 1. Регіональний розподіл укладених договорів про співробітництво територіальних громад

Джерело: [9, с. 105]

За межами України співробітництво на рівні територіальних громад вже досить давно є популярним та з кожним роком ще більше розвивається. Форми співпраці, як і в Україні, доволі різні. На відміну від вітчизняних форм співпраці, що визначені у Законі України, на

території європейських та Південно-Американських країн, форми співпраці визначаються за статусом територіальної громади. Для прикладу, в Італії, Бельгії, Франції та Швеції територіальні громади об'єднуються в комуни. Зокрема, у Франції існує понад 36 тис. комун. Держава прагнула об'єднати їх у одну територіальну одиницю, однак дані спроби виявились не вдалим. Після прийняття відповідних законів сформовано на добровільній основі 2573 об'єднання комун, в які увійшли 90 % їх загальної кількості. У цих комунах проживає 85% населення Франції. В Угорщині функціонують муніципалітети, які об'єднуються відповідно до норм законодавства та діють відповідно до визначених функціональних напрямів [12].

Міжмуніципальне співробітництво на сьогодні активно розвивається у Вірменії, Польщі, Португалії, Македонії, Узбекистані. В Іспанії в об'єднання (синдикати) комун входить половина їх загальної кількості. Цим синдикатам держава гарантує більш сприятливий режим надання інвестицій, ніж окремим комунам. В Австрії територіальні громади співпрацюють як адміністративно-територіальні утворення найнижчого рівня з правом самоврядування й підпорядкування уряду федеральної землі [3]. Яскравим прикладом вдалого співробітництва територіальних громад є Німеччина, федеральна земля Гессен. Завдяки своїй діяльності територіальні громади досягли значних показників економії у сферах водопостачання та забезпечення, очищення стічних вод, транспортного руху тощо. Варто також зазначити, що Закон про спільну діяльність громад був прийнятий ще у 1969 р., що ще раз підкреслює важливість територіальних громад для досягнення вагомих соціально-економічних результатів як на рівні окремих територій, але й на рівні держави.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У підсумку зазначимо, що територіальні громади як окрема ланка управління на рівні окремих територіальних одиниць, в умовах децентралізації можуть стати потужним важелем не лише регіонального розвитку, але й держави загалом. Територіальні громади активно співпрацюють для досягнення кращих результатів та досягнення спільних цілей. Співробітництво територіальних громад відбувається в декількох визначених законодавством (Закон України «Про співробітництво територіальних громад») формах, а саме: делегування (коли одному із суб'єктів співробітництва делегуються виконання завдань іншими суб'єктами співробітництва з передачею йому відповідних ресурсів); реалізація спільних проектів (під якою передбачається координація діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення заходів); спільне фінансування інфраструктурних об'єктів; утворення суб'єктами співробітництва спільних інфраструктурних об'єктів; утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень. В Україні окрім форм співробітництва законодавчо визначено порядок співпраці та формування договірних відносин, включно з внесенням відповідних договорів до єдиного державного реєстру. На відміну від України європейські держави більш активно використовують територіальні громади як один з методів подолання соціально-економічних проблем на місцях. На разі говорити про проблеми такого виду співробітництва доволі рано, оскільки лише декілька років даний механізм функціонує і його результати можна буде оцінити на протязі наступних декількох років. Однак, варто також визначити один із перспективних напрямів дослідження, а саме можливості об'єднання територіальних громад за зразком європейських країн.

Джерела та література

1. Барабаш Т. Г. Фінансові передумови об'єднання та співробітництва територіальних громад в Україні / Т. Г. Барабаш // Наукові праці НДФІ. – 2014. – Вип. 2. – С. 44-52.
2. Дзюпин М. Співробітництво територіальних громад: невикористані резерви / М. Дзюпин: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://blog.liga.net/user/mdzyupyn/article/18787.aspx>.
3. Дорош А. Й. Підходи до формування територіальних громад у контексті децентралізації (з досвіду Федеративної Республіки Австрія) / А. Й. Дорош // Землеустрій, кадастр та охорона земель в Україні: сучасний стан, європейські перспективи: Міжнародна конференція, присвячена 20F річчю створення факультету землевпорядкування. – К. : Друкарня «Гордон», 2016. – С. 22-27.

4. Досвід об'єднання територіальних громад на Сході України: економіко-правові аспекти: колективна монографія / За наук. ред. В. А. Устименка та І. В. Заблудської. НАН України. Інститут економіко-правових досліджень. – К.: ТОВ «ВІСТКА», 2018. – 210 с.
5. Закон України «Про співробітництво територіальних громад» № 1508-VII від 17.06.2014: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>.
6. Офіційний сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua>.
7. Посібник з розвитку громад : практ. порадник для небайдужих / Л. О. Єльчева, І. М. Ібрагімова та ін. // Редкол.: Н. Балдич, А. Дуда, О. Галицька, Л. Єльчева та ін. – К.: ЛАТ&К, 2007. – 458 с.
8. Сергієнко Є. В. Взаємодія територіальних громад в Україні: теоретико-методологічний аспект / Є. В. Сергієнко: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/cgiirbis_64.exe?...
9. Сірник З. О. Проблеми та можливості співробітництва територіальних громад України / З. О. Сірник // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 16. – С. 102-107.
10. Співробітництво територіальних громад (міжмуніципальне співробітництво – ММС): Навчально-практичний посібник/ За заг. редакцією Толкованова В. В., Журавля Т. В. – Київ. 2016. – 154 с.
11. Сталій розвиток суспільства: навч. посібник / А. П. Садовенко, В. І. Серєда, Л. Ц. Масловська // АМУ. – К.: ТОВ „Компанія ВАІТЕ”. – 2009. – 239 с.
12. Територіальна громада як базова ланка адміністративно-територіального устрою України: проблеми та перспективи реформування. – К.: НІСД, 2016. – 61 с.

References

1. Barabash, T. H. (2014). Finansovi peredumovy obiednannia ta spivrobitnytstva terytorialnykh hromad v Ukraini [Financial prerequisites for the association and cooperation of territorial communities in Ukraine] *Naukovi pratsi NDFI - Scientific works of NDFI*, 2, 44 – 52 [inUkrainian]
2. Dziupyn, M. Spivrobitnytstvo terytorialnykh hromad: nevykorystani rezervy [Cooperation of territorial communities: unused reserves]. Retrieved from <http://blog.liga.net/user/mdzyupyn/article/18787.aspx> [inUkrainian]
3. Dorosh, A. Y.(2016). Pidkhody do formuvannia terytorialnykh hromad u konteksti detsentralizatsii (z dosvidu Federatyvnoi Respubliki Avstrii) [Approaches to the formation of territorial communities in the context of decentralization (from the experience of the Federal Republic of Austria)] *Zemleustrii, kadastr ta okhorona zemel v Ukraini: suchasnyi stan, yevropeiski perspektyvy: Mizhnarodna konferentsiia, prysviachena 20F richchiu stvorennia fakultetu zemlevporiadkuvannia. Drukarnia «Hordon», 22-27* [inUkrainian]
4. Ustymenko, V. A. Zabloudska, I. V. (2018). Dosvid obiednannia terytorialnykh hromad na Skhodi Ukrainy: ekonomiko-pravovi aspekty [The experience of association of territorial communities in the East of Ukraine: economic and legal aspects]: kolektyvna monohrafiia NAN Ukrainy. Instytut ekonomiko-pravovykh doslidzhen. TOV «VISTKA» [inUkrainian]
5. Zakon Ukrainy «Pro spivrobitnytstvo terytorialnykh hromad» [On Cooperation of Territorial Communities] № 1508-VII vid 17.06.2014. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>. [inUkrainian]
6. Ofitsiinyi sait Ministerstva rehionalnoho rozvytku, budivnytstva ta zhytlovo-komunalnoho hospodarstva Ukrainy. Retrieved from <http://www.minregion.gov.ua>. [inUkrainian]
7. Yelcheva, L. O. Ibrahimova, I. M. (2007) . Posibnyk z rozvytku hromad : prakt. poradnyk dlia neбайдужыkh [Community Development Guidance] LAT&K [inUkrainian]
8. Serhiienko, Ye. V. Vzaiemodiiia terytorialnykh hromad v Ukraini: teoretyko-metodolohichnyi aspekt [Interaction of Territorial Communities in Ukraine: Theoretical and Methodological Aspect]. Retrieved from www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/cgiirbis_64.exe?... [inUkrainian]
9. Sirnyk, Z. O. (2017). Problemy ta mozhlyvosti spivrobitnytstva terytorialnykh hromad Ukrainy [Problems and opportunities of cooperation of territorial communities of Ukraine]. *Investysii: praktyka ta dosvid*, 16 , 102-107 [inUkrainian]
10. Tolkovanov, V. V., Zhuravel, T. V. (2016). Spivrobitnytstvo terytorialnykh hromad (mizhmunitsypalne spivrobitnytstvo – MMS) [Cooperation of territorial communities (inter-municipal cooperation - MMC)]. *Navchalno-praktychnyi posibnyk*, Kyiv [inUkrainian]
11. Sadovenko, A. P., Sereda, V. I., Maslovska, L. Ts. (2009). Stalyi rozvytok suspilstva [Sustainable development of society]: navch. posibnyk „Kompaniia VAITE” [inUkrainian]
12. Terytorialna hromada yak bazova lanka administratyvno terytorialnoho ustroi Ukrainy: problemy ta perspektyvy reformuvannia (2016) [Territorial community as the basic link of the administrative and territorial system of Ukraine: the problems and perspectives of reforming] [inUkrainian]

Olena Nezbyrka. Forms of cooperation of territorial communities. The purpose of the study. Territorial communities in the world have long been recognized as one of the most effective methods of solving the problems of sustainable development on the ground. The experience of many countries of the world indicates that local governments are not united in territorial communities are not completely self-sufficient in terms of resource support. The article is devoted to the study of theoretical concepts of cooperation with territorial communities. **Research methods.** The

analysis of existing classifications of forms of cooperation is presented, common and distinctive features are defined. The analysis of cooperation of territorial communities of Ukraine is presented. **Result.** It was emphasized on the urgency of further development of cooperation at the level of territorial communities and outlined perspective directions of research in the medium-term perspective.

Key words: territorial community, cooperation, contractual relations, register, forms of cooperation, association of territorial communities.

Елена Незбрицкая. Формы сотрудничества территориальных общин. Цель исследования. Территориальные общины в мире уже давно признаны одним из самых эффективных методов решения проблем устойчивого развития на местах. Опыт многих стран мира указывает на то, что органы местного самоуправления не объединены в территориальные общины не является абсолютно самодостаточными в аспекте ресурсного обеспечения. Статья посвящена изучению теоретических концепций осуществления сотрудничества территориальными общинами.

Целью статьи является определение теоретических основ исследования сущности форм сотрудничества территориальных общин и определения наиболее популярных в языках настоящего.

Представлен анализ существующих классификаций форм сотрудничества, определены общие и отличительные черты. Представлен анализ сотрудничества территориальных общин Украины. Отмечено актуальность дальнейшего развития сотрудничества на уровне территориальных общин и намечены перспективные направления исследования в среднесрочной перспективе.

Ключевые слова: территориальная община, сотрудничество, договорные отношения, реестр, формы сотрудничества, объединения территориальных общин.

Стаття надійшла до редколегії 10.03.2019 р.

УДК 364 : 17.023.34

БЛАГОДІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ФАНДРАЙЗИНГ В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Сидорук Ірина Ігорівна

Кандидат педагогічних наук, доцент, докторант.

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна,
ID-<https://orcid.org/0000-0003-3029-3142>, Sudoryk_ira@ukr.net

Корпач Надія Іванівна

Кандидат педагогічних наук, доцент,

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна,
ID-<https://orcid.org/0000-0002-3607-2183>, Korpach_n@ukr.net

DOI: <https://doi.org/10.29038/2415-8143-2019-01-101-108>

Мета дослідження. Благодійність і фандрайзинг тісно пов'язані між собою, оскільки благодійність – це добровільна і безкорислива допомога тим, хто її потребує, а фандрайзинг – один з механізмів, на якому базується реалізація цієї допомоги. Стаття присвячена вивченню особливостей фандрайзингу як засобу ефективного здійснення благодійної діяльності у процесі вирішення соціальних проблем різних категорій населення. **Методи дослідження.** Представлено аналіз окремих благодійних фондів щодо вирішення нагальних соціальних проблем у сучасному українському суспільстві, обґрунтовано потребу у співпраці фахівців соціальної сфери із благодійними фондами, меценатами, спонсорами. **Результат.** Доведено, що успішність здійснення фандрайзингу залежить від уміння розробляти проекти, програми, налагоджувати контакти з потенційними партнерами, організаціями і фондами, які можуть профінансувати ці проекти та окреслено перспективні напрями дослідження в середньостроковій перспективі.

Ключові слова: благодійна діяльність, фандрайзинг, соціальна робота, фахівці соціальної сфери, благодійні фонди, проект.

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У складній соціально-економічній, політичній ситуації в сучасній Україні, коли доходи громадян суттєво знижуються, а фінансування державних